

SLOBODNÍ

Príbeh priateľstva, ktoré zmenilo Slovensko.

МЫ МАТЕ МОЦ,
МЫ МАМЕ ПРАВДУ.“

Silvester Krčmery

Vladimír Jukl

Poř. číslo	Kdo	Od	Do	Podpis
1	Slávna obhajoba Silvestra Krčméryho, ktorú po dvojročnom týraní predniesol dňa 24. júna 1954 na súde v Trenčíne. Krčméry mal v čase prejavu 29 rokov. Odsúdený bol na 14 rokov.	12.11.51	20.6.52	pre seba, ak budeš žiť pre druhých. Len vtedy budeš doopravdy šťastný, keď budeš robiť šťastnými iných. Zdá sa to nepochopiteľným protirečením, ale skús a skúsenosťou sa presvedčíš.
2	Keď mi bolo udelené posledné slovo na moju obhajobu, tak musím zdôrazniť, že na svoju obranu neuvádzam vlastne nič. Čo som uviedol, uviedol som len na obranu skutočnosti a pravdy. Prosím, aby sa to aj tak chápalo, a aby sa to nepripisovalo k môjmu dobru alebo polahčujúcim okolnostiam.	6-8.52	6-8.52	Preto i my sme žili úplne službe Bohu a ľuďom. Nepotrebovali sme majetky ani odmeny, ba ani svoj minimálny plat, ktorý sme, ostatne, aj tak väčšinou rozdali. Preto sme už dávno v našom hnutí boli za zrušenie súkromnej lekárskej praxe a privilegovaných odmien za liečenie bolesti a utrpenia, pretože my sme boli šťastní, že vôbec môžeme pomáhať bližným. A najvyššou odmenou nám bolo, že tým zároveň slúžime Bohu a plníme jeho vôľu. Tým, že sme slúžili Bohu a človeku, tým sme slúžili aj ľudskej spoločnosti, a podľa dnešnej terminológie aj robotníckej triede. Hoci my ľudia nerozdeľujeme. Ani podľa tried, ani podľa majetku a kabáta, ani podľa rasy alebo pôvodu. Ale každý človek je pre nás druhým Kristom.
3	Keď som po dvoch rokoch vyšetrovania odmietal vypovedať, bolo to hlavne preto, lebo som videl, že vyšetrojúce orgány nechcu pravdu poznať, ale naopak prekrútiť. Z toho, čo som robil, nechcem sa „vyzúť“, ani „vykrútiť“, ani zmenšiť svoju zodpovednosť za to, čo som konal, lebo som presvedčený, že v tom, z čoho som žalovaný, mám čisté svedomie pred Bohom i pred ľuďmi. Že som totiž nechcel nikomu ublížiť a vedome ani neublížil, tým menej ľudskej spoločnosti, alebo trebárs čo i len niektorej triede.			Preto v našom zamestnaní a našej práci nenájdete ani najmenší háčik, lebo si myslím, že každý z nás robil v zamestnaní viac, ako bola jeho povinnosť. Alebo aspoň rozhodne viac, ako robila väčšina našich kolegov. Našu prácu nechápeme len ako zdroj príjmov, kariéry alebo ako zaujímavého koníčka či šport. Ale ako uskutočňovanie Krista v konkrétnom živote. Mohli by o tom iste ešte objektívnejšie hovoriť naši predstavení, naši spoluzamestnanci, podriadení i pacienti. A iste aj hovorili. Možno je to hriech a zase nedostatok pokory, že som sa to odvážil tak sebecky pripomenúť pri našom pojednávaní, zvlášť keď viem, že všetci bratia a sestry z našich skupín dostali by ešte lepšie vysvedčenie zo svojej práce, a pritom to väčšinou ani nepripomenú. Ale je v tom aj môj nevykoreniťelný optimizmus, že tak túžim po tom, aby nás i neveriaci ľudia aspoň trochu chápali.
	Ak teda za to, čo som robil, to jest za dobro, pravdu a Krista mám byť trestaný, vtedy nechcem ani menší trest, ale radšej väčší trest a bol by som najšťastnejší, keby som mohol za Krista i zomrieť, hoci viem, že tak veľkej milosti nie som hodný. Preto pre seba nechcem ani polahčujúce okolnosti, tak ako ani nemôžem sa ospravedlňovať za to, že som konal dobro.			Nebola to taktika, ako nám to mnohí chcú dnes usugerovať, aby sme vraj kryli svoju „protištátnu činnosť“. Je to základ samotného Kristovho učenia: „Milovať budeš bližného svojho“ a keď umyl nohy svojim učeníkom: „lebo ani syn človeka neprišiel aby mu posluhovali — ale aby on slúžil iným“ a „kto bude vyšším medzi vami, nech je tiež väčším služobníkom ostatných“.
	Zaiste, nie som svätý. Bohužiaľ. Mám svoje chyby a hriechy, hlavne pred Bohom, ako každý z nás a možno aj viac. Napríklad nedostatok pokory, obetavosti, nepresnosť, samolúbovosť a vypočítavosť, nedostatok vnútornej duchovnej čistoty, sústredenosti, možno ešte stále aj hodne vnútorného sebeckva a mnohé iné. Ale celková línia bola jasná: nasledovať Krista, šíriť lásku k Bohu a bližnému, aby všetci ľudia boli šťastní na zemi, tak ako i ja som šťastný od chvíle svojho vnútorného obrátenia, asi od 17. rokov.			Ako keby ale naša práca nestačila k tomu, aby nás legitimovala a dokázala náš kladný postoj k človeku, spoločnosti a štátu. Žiada sa od nás zrieť sa svojej cirkvi, Vatikánu, a Krista bezvýhradne, bez možnosti kritiky a prijať všetko, čo sa nám proti cirkvi a biskupom predkladá. Namiesto viery v Boha máme prijať jednu filozofickú fikciu, jednu

Poř. číslo	Kdo	Od	Do	Podpis
1	teóriu založenú na filozofickom omyle alebo na politickom násilí, tak potom nemôžeme na to odpovedať inak, ako Peter a Ján pred hlavným súdom pred 1 900 rokmi: „Viac treba poslúchať Boha ako ľudí.“ (V tejto chvíli prísediaci prokurátor prerušil Krčméryho reč so slovami: „To je absurdné, ešte aj tu robí protištátnu propagandu.“ Po krátkom prerušení mu umožnil dohovoriť, „lebo si inak určite niekto bude sťažovať“.) Lebo Kristus jasne povedal o cirkvi, „kto vás poslúcha, mňa poslúcha“ a „kto vás prijíma, mňa prijíma“. A tiež „kto by ani cirkev neposlúchol, nech je ako pohan a mýtnik“ a „čokoľvek zviažeš na zemi, zviazané bude i na nebesiach“. S radosťou a hrdosťou ideme teda do väzenia, a ak treba, aj na šibenicu. Ak si Boh nás nehodných a hriešnych v nepochopiteľnej prozreteľnosti a milosti vybral, že smieme ho nasledovať do väzenia aj na kríž. Slúžiť Bohu môžeme i vo väzení. Ba dokonca i lepšie, krajšie a čistejšie, ako na slobode. Pravda, človeku nemožno službu vnútiť. Človeku možno len tak slúžiť, keď to aspoň čiastočne pripúšťa a prijíma. Nerobíme sa nenahradiateľnými. Vieme, že na naše miesta prídu iní. Na naše pracovné miesta v zamestnaní ich musíte sami zohnať. Na naše miesta v apoštoláte ich povolá Boh. Tak ako si povolal aj nás a pretvoril doslova z ničoho, ba aj z odpadkov ľudskej spoločnosti. Veď ani ja sám som vieru nezdedil. Ani nevyhral v lotérii, ani nenašiel na ulici, ale ťažko som si ju musel dobýjať vo svojej mladosti. V ťažkých vnútorných bojoch, pochybnostiach, bolesti i utrpení, v práci i štúdiách rôznych svetonázorov. Urátane Marxa a Lenina, islamu a buddhizmu, židovstva i väčšiny evanjelických vyznaní. Boh mi dal všetko, čo mám. A teraz, keď mi kvôli nemu hrozia nepríjemnosti, ho mám zatajiť? Mám sa ho zriecť? Náboženské krúžky budú existovať aj naďalej. I bez nás. Iné a ešte hojnejšie. Uvidíme to už v priebehu ďalších vyšetrovaní a súdnych procesov. A to dovtedy, kým bude existovať cirkev, teda do konca času. Väčšinou budú existovať verejne, zvlášť keď sa nebudú prenasledovať. A väčšinou tajne alebo súkromne, keď budú prenasledované. Nie snáď preto, že by to bola dogma alebo že by cirkev bez nich nemohla byť. Ale preto, že pokiaľ sa len na svete bude čítať evanjelium, vždy budú ľudia, ktorí mu budú veriť, ktorí sa z neho budú učiť a tvoriť také spoločenstvá, ako to robil Kristus alebo svätý Pavol.	12.11.51 20.6.52		a nezištne pracovať. Je to naša stará tradícia. Aj prví kresťania, prenasledovaní pod rímskym impériom, hoci po státisícoch boli väznení, mučení a križovaní, predsa boli najobetavejšími pracovníkmi a nevieme ani o najmenšej uzbure, ktorú by robili. Preto nás môže každý prenasledovať bez rizika. Iní politickí väzni to zaiste svojim protivníkom urátia i s úrokmi. My naopak. Od prvej chvíle sa za vás všetkých dennodenne modlíme. Nie, ako si to jeden vyšetrojúci referent ironicky vysvetľoval, aby vás čerti brali. Ale naopak, aby vám Boh odpustil všetky chyby a hriechy, lebo naozaj nechápete dosah toho, čo robíte proti Bohu a cirkvi. I za vás pán prokurátor, hoci som vás ešte ani nevidel. I za tých, čo nás bili a ponižovali, obmedzovali a trápili metódami nervového a duševného nátlaku pri dlhodobej samoväzbe, znemožnením zamestnania i čítania, vychádzok, návštev i dopisovania. Niekedy i zamedzením sedenia a spánku. Usilovali sa na nás dosiahnuť nervové a duševné zrútenie a vynútiť skreslené alebo nepravdivé výpovede proti Kristovi a cirkvi alebo spolukamarátom. Ale Božiemu súdu aj tak nikto neunikne! A že som tieto veci neskrýval a hlásil i prokurátorovi tak rozhodne, to nie preto, že by som sa chcel pomstiť alebo že by ma premohla nenávisť. Veď sme boli šťastní a vďační za každý úder a už dávno sme všetkým odpustili. Hovoril som o tom len preto, že sa mi zdalo, že azda sa to predsa môže odstrániť, a preto cítim povinnosť chrániť aspoň tých ďalších. V našom procese žalovaná je vlastne cirkev, inými slovami Vatikán, a to v neprítomnosti, bez toho, že by jej bolo dovolené brániť sa, hoci základná právna i ľudská zásada odjakživa bola vypočuť i druhú stranu. Čo je to vlastne cirkev? Z náboženského hľadiska je to tajomné telo Kristovo, organizmus, pokračovanie Krista. Z hľadiska ľudského je to spoločnosť kresťanov, katolíkov. Dobrovoľná, ktorá nie je z tohto sveta. Na rozdiel od štátu nemá totiž väzenia ani bezpečnostný aparát, ani ľudské donucovacie prostriedky, ani fyzickú moc, napríklad zbrane, až na pár historických halapartní. Každý na celom svete z nej môže bez ľudskej ujmy a kedykoľvek vystúpiť. Teda v cirkvi aj ľud, aj demokracia majú omnoho väčšiu váhu než v inej ľudskej spoločnosti a ľud už svojím členstvom dáva cirkvi svoj hlas. U nás najmenej 80 percent obyvateľstva dáva svoj hlas cirkvi. Keby útoky proti cirkvi boli pravdivé, už dávno by väčšina z cirkvi vystúpila, zvlášť pri takom veľkom nátlaku.
	My sa predsa ani takto nedáme strhnúť k nenávisti, rebelovaniu ani reptaniu. O tom môžu už teraz svedčiť stovky ľudí. Práve v tom je naša sila a prevaha. My sa aj za zlo vieme dobrom odplácať. Viem, že všetci naši bratia budú aj vo väzení poctivo			Cirkev sa nemieša do vnútorných záležitostí štátu, ale bráni sa iba proti vmiešavaniu do vlastných záležitostí. Že chce dýchať, to je jej hriech? Niekoľkými ľuďmi, ktorí ju nepoznajú alebo nenávidia, bola odsúdená na vyhladenie a tomu má prikyvovať alebo

Poř. číslo	Kdo	Od	Do	Podpis
12	dokonca tieskať? Uraj to chce ľud? Nech sa slobodne vyjadri! Už sa slobodne vyjadril. Napríklad členstvom v cirkvi i plnými kostolmi. Že u nás nie je prenasledovanie kresťanov? Ako sa to vezme. Z hľadiska tých, čo kresťanov nenávidia, je „náboženská sloboda“: môže sa ešte chodiť do kostola. Ale Kristus nie na to prišiel prišiel na svet, aby ľudia chodili do kostola. „Ja som cesta, pravda a život.“ A žiť už náboženstvo ani cirkev nesmie. Náboženská tlač, kláštory, semináre, teologické fakulty, pastorácia, cirkevná organizácia, náboženské hnutia a spolky boli likvidované. A najmä: hlava musí dolu. Likvidovaný bol biskupský zbor, spojenie s cirkvou bolo zničené. Že ide o spojenie so Západom, je len výhovorka, rovnako je zničené spojenie s cirkvami a kresťanmi na východe. Podľa vopred vypracovaného programu boli do tela cirkvi vrazené tri kliny: medzi vedenie cirkvi vo Vatikáne a biskupov, medzi biskupov a duchovenstvo a medzi duchovenstvo a veriacich. Z hľadiska veriacich a kresťanov je u nás od roku 1948 prenasledovanie. To je poburujúce a protizákonné. Ale nie je to vlastne nič nové. Aj Kristus bol celý život prenasledovaný, hoci jasne odmietol politické akcie: „dajte cisárovi, čo je cisárovo“, „schovaj meč do pošvy“, „moje kráľovstvo nie je z tohto sveta“. Už za Herodesa ako nemluvňa ohrozuje mocných tohto sveta a stáva sa najmladším vyhnancom. A hneď boli kvôli nemu i prvé krvavé represálie. Desiatky nevinných nemluvniat je, ako pri každom prenasledovaní, likvidovaných. Ale Krista nezabili. Len ruky mocných tohto sveta ostali pošpinené krvou nevinných. Len v Jánovom evanjeliu čítame najmenej o ôsmich jeho útekoch, pokusoch o zatknutie a zabitie. A nakoniec končí tiež ako vlastizradca, popravou, potupným trestom najhoršej smrti, lebo „búri ľud od Galileje až po Júdsko“ a „zakazuje platiť dane“. Rovnaké prenasledovanie a koniec čaká aj na jeho nasledovníkov. Pavol je za vlastizradu sfatý, Peter ukrižovaný dolu hlavou, Jakub sfatý, Andrej ukrižovaný, Štefan ukameňovaný. Ďalšie tisícky povesených a umučených. Rovnako aj prví kresťania. Hneď od začiatku a potom celých tristo rokov. Musia sa ukrývať po cintorínoch, v podzemí, v katakombách. Je až nepochopiteľné, ako mohlo byť to najvyššie rímske právo voči kresťanom také bezprávne a bezohľadné. Cirkusy, arény, dravá zver, ukrižovania, Nero, Decius, Domicius, Dioklecián. A to všetko len preto, že kresťania nemohli cisárovi obetovať tymián, a tým neuznali cisára ani štát za boha, ale len za cisára a štát. Aj asi prvých 30 pápežov takto skončilo. Popravou a umučením. Je to pasivita kresťanstva? Nie. Je to boj, ale bez prelievania krvi, aspoň cudzej, len obeť krvi vlastnej a vlastných životov. A predsa otroctvo padlo, i cisársky despotizmus,	12.11.51 20.6.52		i rímske aj iné impérium. Ale nie u krajoch, kde kresťanstvo nebolo, ako u Egypte, Afrike, Číne. A padlo bez krvi a meča. Márne sa dnes stavia cirkev do svetla reakčnosti. Dejiny hovoria jasne. Kde bolo kresťanstvo a cirkev, tam bola i kultúra a explozívne napredovala i literatúra, umenie, školy, univerzity, sociálne inštitúcie. Veď nemocnice a starobince boli u pohanov neznámymi pojmami. A barbarské národy Európy sa prijatím kresťanstva stávajú nositeľmi ohromného pokroku a civilizácie. Zatiaľ čo vysoko kultúrne pohanské národy neprijatím kresťanstva zaostávajú a upadajú. A ťažko to dohánajú dodnes. Od tej doby prichádza cirkev do konfliktu s každou diktatúrou. S Napoleonom, Bismarckom, Henrichom VIII., Jozefom II., Hitlerom. A to stále pre tú istú príčinu: neobetuje tymián, to znamená neklania sa cisárovi-bohu, ani štátu-bohu. Samozrejme, že žiaden prenasledovateľ dosiaľ nepriznal, že niekoho prenasleduje pre náboženstvo alebo presvedčenie. Aj Krista prenasledovali pod všetkými možnými zámienkami. Aj prví kresťania umierali za podpálenie Ríma a rituálne vraždy nemluvniat. Aj nacisti súdili kresťanov a kňazov, že mravne kazia mládež, podobne ako kedysi Sokrates. Napokon, Kristus nám aj toto presne predpovedal: „Budete u nenávisť všetkým pre moje meno.“ A „keď vás budú prenasledovať u jednom meste, utekajte do iného.“ Ostatne, i on stále utekal. Aj Peter a Pavol, ako je to zachytené u Skutkoch apoštolov. A „nebojte sa tých, čo zabíjajú telo.“ Alebo „ak vás svet nenávidí, vedzte, že mňa nenávidel prv, než vás. Ak prenasledovali mňa, budú aj vás pre moje meno.“ A „toto som vám povedal, aby ste sa nepohoršili. Vyženú vás zo synagógy, ba pride čas, keď každý, kto vás bude zabíjať, bude si myslieť, že tým koná službu Bohu. Ale všetko vám to urobia preto, lebo nepoznali ani mňa, ani otca môjho.“ A „blahoslavení budete, keď vám budú zlorečiť a prenasledovať vás a ľ živo hovoriť všetko zlé na vás pre mňa. Radujte sa a veselte, lebo hojná je vaša odplata u nebesiach. Veď tak prenasledovali i prorokov, ktorí boli pred vami.“ A vždy ten, kto je bitý, vzbudzuje sympatie. Cirkev nemá väznice, policíu ani fyzickú moc. Preto z ľudského hľadiska je to nerovný zápas a ľahko je zapchať jej ústa, aby sa nemohla brániť. Z Božieho hľadiska ju ale „brány pekelné nepremôžu“, nikdy! Lebo Boh existuje a Kristus reálne a naozaj ustal z mŕtvych. Ľudia sú práve na slobodu náboženstva a svedomia obzvlášť citliví, preto je taký odpor proti týmto opatreniam. Tak ako my, tak zmýšľa ľud, masy, kresťania. Ale dnes sú sústavné vychovávaní a nútení k neúprimnosti. Preto to povedia mnohí len za chrbtom,

Por.
číslo

Kdo

Od

Do

Podpis

alebo doma, alebo na cele. Alebo vôbec a čakajú. Tí sú často považovaní za spoľahlivejších. Zatiaľ čo tí, čo otvorene povedia, čo si myslia, sú považovaní za zradcov a pokrytco.

Prečo teda hovoríme tak ako teraz? Z nenávisťi? Naopak, žiadnu nenávisť voči nikomu necítíme, len lásku. Ba dokonca máme s vami ešte i mnoho vecí spoločných, hoci si to neuvedomujete. Napríklad boj proti potratom [v roku 1954 boli interrupcie ešte trestné, pozn. red.]. Alebo preto, že čakáme, že to čoskoro „praskne“ a príde k vojne? Nie, naopak. My sme sa vždy spoliehali na Boha, a nie na zbrane, tým menej atómové. Azda tak hovoríme z prázdneho hrdinstva a mučeníctva? Bohužiaľ, som príliš hriešny človek, preto by som mohol byť len karikatúrou hrdinu alebo mučeníka, za ktorú by sa cirkev musela vždy hanbiť.

Do tejto situácie sme sa dostali len proti svojej vôli, my sme sa sami do väzenia nenahlásili, ani sme sa sami nezatkli, ani sami neponižovali, ani neobžalovali, ani nesúdili. Ani Kristus nešiel z vlastnej iniciatívy pred veľradu, ani na krížovú cestu. Tým menej my. Ale predsa si nás vlastne on vybral: „nie vy ste si vyvolili mňa, ale ja som si vyvolil vás, a postavil som vás, aby ste išli a prinášali ovocie.“ A vy len podvedome vykonávate niektoré jeho inštrukcie alebo dopustenia.

Hovoríme to azda z fanatizmu? Nie, my nie sme náboženský fanatici alebo zaslepenci. Sme jednoducho kresťania. Ale nikdy sme sa neuzavierali pred žiadnou inou vierou, svetonázorom alebo dokonca vedou. Naopak, bez predsudkov sme hľadali a študovali, stále študujeme aj iné filozofické a náboženské smery. Štúdiom a prácou sme sa dostali k svojmu presvedčeniu. Práv fanatici sú, naopak, tí, čo odmietajú Boha alebo kresťanstvo bez toho, že by ich poznali alebo študovali.

Hovoríme to azda z bláznovstva? Mnohí nás už za bláznov a utopistov vyhlásili, keď sme odmietali peniaze, alebo odmeny za liečenie alebo pomoc iným, alebo keď sme tvrdili, že prostitúciu možno odstrániť a prostitútku možno zmeniť. Podobne aj za iné naše návrhy a názory. Ale za to sa nehanbíme. Aj Pavol bol hrdý na to, že môže byť „bláznom pre Krista“. Ba aj o Kristovi hovorili, že je „posadnutý diablom, prečo ho počúvate?“ Niežby sme sa prirouňovali k nemu, ale chceme ho nasledovať. Ostatne, ako všetci kresťania.

Rozhodol som sa preto svedčiť z povinnosti. Musím vydávať svedectvo o pravde. Preto musím hovoriť a nemôžem mlčať. Vy máte v rukách moc, ale my máme pravdu. Tú moc vám nezavidíme a netúžime po nej, nám stačí tá pravda. Lebo je väčšia a silnejšia ako moc. Kto však má v rukách moc, ten si myslí, že môže pravdu potlačiť. Zabiť. Alebo i ukrižovať. Ale pravda dosiaľ ešte vždy ustala i vstane z mŕtvych.

Odznelo 24. júna 1954 na hlavnom pojednávaní vyššieho vojenského súdu v Trenčíne. Silvester Kréméry (nar. 1924) bol zatknutý v roku 1951, pred súdom strávil dva roky na samotke, bol opakovane mučený a týraný. Priznanie viny, ako aj neskoršiu milosť prezidenta republiky odmietol. Bol odsúdený za vlastizradu na 14 rokov, prepustený v roku 1964. Spolu s Vladimírom Juklom a tajným biskupom Jánom Chryzostomom Korcom patrili k zakladajúcim a kľúčovým osobnostiam podzemnej cirkvi. Zomrel v roku 2013.

